

Nuoren pojan muistikuvia 50-60 luvulta Korvasesta, Erkki Martin

Elämän kevättä ja kesää Korvasessa

Korvasessa paistoi keväisin ja kesäisin aina aurinko

Korvasen kylästä olisi varmaan paljonkin kerrottavaa, mutta ajattelin kertoa lyhyesti kylän valoisasta ajasta keväästä ja kesästä. Varmaankin itse kullakin kylässä asuneella kuulijalla on vielä paljon sellaisia muistoja, jotka eivät tässä tule esille.

Säilytetään ne muistot ja jaetaan niitä kertomuksin jälkipolville, sillä nämä muistot ovat meille kaikille yhteisiä ja tässä vaiheessa elontaivalta ovat myös ainutlaatuisia. Kylään kesän tuloa ennakoi myöhäiskevään elämänmeno. Hangen aikaan oli hevosilla ajettu honkakuormat ja koivukuormat liittereitten eteen jo valmiiksi tulevaa talvea varten. Kaivon kannelta oli sinne talven aikana kertynyt jää sulanut. Lumet olivat sulaneet lähes kokonaan. Silloin Luiro rupesi luomaan jäitään ja tulva laajeni Korvasenniemen pelloille. Tulvahan oli jokavuotinen, mutta niin vain kyläläisten piti toljottaa tuota luonnon uhmaa joka kevät ja väliin ihan runsain joukoin. Sillaltahan sitä usein seurattiin.

Pulmusparvet olivat syöneet suihinsa lähipeltojen hangille heitetyt, latojen pohjalta kerätyt heinäkulmut ja kadonneet pois. Osa linnuista oli takertunut hevosen häntäjouhiansoihin ja joutunut korvaslaisten patoihin. Ei näkynyt katoilla enää kuivialihojakaan, ja kärpänen oli lähtenyt lentoon.

Kartanolta saattoi nähdä, kuinka pörröhelttaiset tokkemukset rantavesien äärellä viettivät soidinmenojaan. Kartanon elämää piristi navettojen katolle asennettujen pönttöjen asukkaat - nuo kottaraiset. Ja räystäspääskyt nokkivat suuhunsa lätäkköjen reunoilta vanhan pesän korjaamiseen tai uuden rakentamiseen tarvittavia rakennusaineita

Kyläläiset rupesivat valmistautumaan kesään.

Vielä piti kuitenkin tervata veneet. Väreilihän ilmassa vielä kuivaa kevään henkäystä.

Isäntämiehet silloin raaputtivat venelaitojansa puhtaiksi ja lämmittivät tervaastioitaan veneitten vieressä ja räppäiset keppinsä kastelivat kuumaan tervaan ja söhivät niin että varmasti ei vesi tirkistele sisään kyllä minun veneestä – eikä saateri kyllä laho! Reet, sukset, vesikelkat ja ahkiot saivat saman käsittelyn ennenkuin ne laitettiin kesäteloille. Samantien pilkkivehkeet talteen ja lapiokaira sai jäädä ruostumaan kaikessa rauhassa kesästä aina kevättalven kynnykselle.

Nuoremmat kiikuttelivat hauenpyyntiryisiä sellaisiin ojiin, missä vielä Luiron tulvavettä piisas ennen veden asettumista kesäpohjalle. Eikä tyhjän takia vietykkään, sillä koivuvitsarassa kalaa kotiin kannettiin lotisevin askelin. Oli sitä vettä päässyt aika useinkin kumisaappaan varren väärälle puolelle.

Aamuvahaisesta asti kuului vielä päivittäin kyläsepän pajasta kilkatusta, kun vihon viimeisiä viikatteita siellä kallittiin.

Kiireistä oli meno.

Talojen miesväki vielä ennen varsinaista kesän alkua keräsi navettojen ja tallien sontatunkioilta talven aikana kertyneitä limppuja, joita viimeisillä lumilla hevosenreellä kuskattiin lannoitteeksi pelloille myöhemmin tapahtuvaa levitystä varten. Ja vielä viimeiset kasat vasituilla kippaavilla sontakärriillä.

Laskipaikka siivottiin saman tien, mutta kyllä niihin vielä närhilinnulle syötävää jäi. Hyysiköiden alustojen tuotteen kuljetuksessa oltiin vähän tarkempia ja tavara vietiin vähän syrjemmälle.

Olen kuullut, että eräänä vuonna oli ihmiselon tuotteet levitetty lähelle kylän keskustaa olevalle pellolle ja suoraan sanottuna ainakin osa korvaslaisista oli saanut nauttia – taas suoraan sanottuna – ihmisp:n leijuvasta aromista kokonaisen kesän.

Oli kuitenkin siistimpääkin alkavan kesän työtä. Talojen naisväki uurasti ahkerana sisätiloissa. Siivottiin ja kuurattiin huoneet lattiasta kattoon ja pestiin kaapit. Ikkunat pestiin ja sisäruudut otettiin kesäksi pois ja laitettiin kesäverhot. Siirrettiin komuuteja eteisen tiloihin ja päälle laitettiin tietenkin pesukooli ja vesikannu viereen. Kalkittiin tai maalattiin pirttien muurit. Maalattiin kuluneita lattioita tarvittaessa öljymaalilla. Sen kanssa pitikin olla tarkkana, sillä maalirätit saattoivat syttyä itseksensä. Ne piti heittää sellaiseen paikkaan, ettei palonvaaraa ole tai polttaa pois. Kartanolla naisväki laitteli vielä kukkapenkkejä ja hoiti pensaita kuntoon. Mikäpä oli asuessa, kun lattioille laitettiin vielä pestyt räsymatot.

Meille silloisille nuorille kansakoululaisille varma merkki kesäntulosta oli koulun loppuminen ja alkoi kolmen kuukauden kesäloma. Silloin päästiin ullakolle, varaston vintille, latoon tai mihin milloinkin rankiseen nukkumaan. Kyllä niille aina passeli paikka löytyi. Harsorankinen oli oikeinkin mukava, kun sai nukahtaa ulkopuolella näkyvien sääskien ininään tai joskus sateen ropinaan. Kun polttiaisten aika koitti, vain lakanakankaasta tehty rankinen piti ne pirut loitolla.

Meille poikasille oikein henkilökohtainen varma merkki kesän tulosta oli, kun koulun loputtua komennettiin kotona heti kartanolle ja tuoli matkaan. Siinä istuttiin naama virneessä silmät kiinni, kun isossa kourassa ollut käsikäyttöinen tuppakone leikkoi hiuksia ja varmasti päänahkaa myöten. Kyllä siellä kylän raitilla vilisi kaljupäistä poikasakkia. Joskus se vähän hävetti, ja silloin tempaistiin villapipo päähän! Eikä sitä kylmän takia. Nyt korvaslaisen kaljuunkin alkaa olla tottunut, kun se syntyy pikkuhiljaa ja luonnostaan ilman tuppakonetta.

Jos joku kuvittelee, että nyt alkoi koulunuorisolla kesäloma, niin erehtyy. Veden ja puun kantaminen jatkui edelleen niin navettoihin kuin kodin keittiöihin. Hasakkien, petromaksien ja tilleylampujen sytyttäminen oli päättynyt jo aikaisemmin ajan valostuessa. Ei ollut kylässä sähköjä, ei ollut vesikeskuslämmityksiä saati vesijohtojärjestelmiä. Pitihän istuttaa niitä perunoitakin ja ja kylvää juureksia ja olla apuna pyykkirannassa, poikaset pitelemässä tulia pyykkipadan alla siinä onkimisen ohessa ja naisväki vanhasta nuoriin pyykkäsi puusaavin reunaan nojaavalla pyykkilaudalla vaatteita.

Mutta sitten, mikä parasta, oli kun päästiin metsänistutukseen. Siitä hommastahan sai palkkaa. Onhan meitä täälläkin nyt sitä väkeä tyttöjä ja poikia – tosin ei ihan yhtä nuorena. Ne, jotka ovat tulleet tänne autoilla tai muuten tietävät maisemat, voivat nähdä yhden saavutuksistamme Uusipalo- nimisessä paikassa vanhan Lokantien varressa Korvasesta Vuotsoon päin. Siellä oli näppärä käväistä päiväselteään istuttamassa männynntaimia. Polkupyörällä siellä polkaistiin eikä matkaa ollut kuin 10 kilometriä suuntaansa. Mistähän johtui se, että pyörä kulki paluumatkalla aina nopeampaa kuin mennessä? Ja jos Uusipalossa ei ole nyt komeaa metsää, se on muitten vika.

Aika rientää.

Korvasen kumpu oli voittanut roudan pelloiltaan. Ne olivat saaneet uutta lannoitetta ja raavaitten heittämät tai kylvökoneella laitetut viljan siemenet. Niin ohra, kaura kuin timotei saivat luvan itää ja kasvaa. Luiron ja Kopsusjokivarsien niityt olivat luovuttaneet tulvavetensä ja siellä oleva ladot vapautuneet saarroksista.

Sillä aikaa, kun elo jätettiin kasvulle, ahersi väkeä omilla metsäpalstoillaan nuorempienkin ollessa mukana. Räkääkänä riensivät vasanmerkitykseen ne, joilla oli poronhoito muodostunut tärkeäksi toimeentulon lähteeksi,

Kuusi oli vielä nilassa ja parkki syntyvästä pöllistä oli löyhässä. Kehitystä oli tapahtunut. Työmaalta kuului jo moottorisahan ääni. Sahalla kaadettiin ja katkottiin, mutta kirveellä karsittiin. Parkkuupukilla olevasta pöllistä ei tarvinnut pitkään koloraudalla vetäistä, kun pöllä oli ihollaan. Heiveröisemmät apurit parkkasivat pöllit teroitettulla petkeleellä maahan ja kyllä jälkeä syntyi niinkin. Sinne jäivät parkatut pöllit ristikoille odottamaan talven hevoskelejä ja kuljetettavaksi tievarsipinoihin yhtiöille myyntiä varten ja autokuljetukseen.

Korvaslaisten luontaistalouteen kuului tietenkin tärkeänä osana marjastus. Kylän väki lähti perheineen hillassoille noukkimaan suon keltaista kultaa ja suota piisas.

Vuollosaavassakin oli hehtaareja sen verran, että sinne olis sopinut koko kylän väki samalla kertaa. Ja kyllä siellä aavalla samaan aikaan saattoi olla väkeä useammastakin talosta ja porukat olivat ryhmittyneet avoriviin hyökkäysasemiin aivan kuin sodassa, mutta kuitenkin omissa asemissaan ja sovussa tietenkin kukin porukka pysyen.

Ja kun hillastusaika oli parhaimmillaan pyöri kylällä hattupäinen sikaria polttava hillanostaja, joka näytti aivan rahamieheltä. Oli turvallista myydä ylimääräiset hillat sankoissa tai vanerinelikoissa, kun maksun sai vielä käteisellä. Hillastuksesta myös me silloiset nuorukaiset nappasimme jälleen omat tienestimme.

Kylässä työtahti kiivastui, kun koitti heinänteko aika. Hevosvetoiset niittokoneet kaatoivat heinää pelloilta ja niittomiehet siipiviikatteilla kaatoivat vielä hankalammat paikat sarkaojien reunoilta. Haravoilla ja haravakoneilla niitä koottiin kasoihin ja laitettiin kuivaan heinäseipäille. Oli kuumaa kesää ja paarma-aika kiivaimmillaan.

Pikiöljy ihmiskeholla ja hirvensarviöljy elukoista tuoksahteli. Heinäseipäät koristivat aikansa kylän kuvaa, kunnes heinä hevosen perässä olleella laahustajalla vedettiin latoihin. Heinänteko oli täyttä työtä, johon koko talojen väki osallistui. Ja harmajaa kului.

Haravointi ja heinänpolkijan työ tuli meille monelle tutuksi. Eikä vielä heinätyöt siihen loppuneet. Piti vielä koota heinät niityiltä Luuro- ja Kopsusjokivarresta. Veneillä sinne kuljetettiin niittokoneet, rankiset ja muut tarpeet ja eväitä ja tietenkin sitä harmajaa. Joki tarjosi vereksen kalan, luonnonviinimarjapensaista saivat napsia makeaa marjaa. Kyllä siellä oli tarjolla myös vahvempaa evästä, sitä kuivalihakeittoa. Siinä saattoi muutama toukka lillua kattilan reunassa, mutta mitäpä haittaa siitä oli. Nykyisinhan niitä syödään herkkuruokana.

Kovasta ahkeroinnista huolimatta korvaslaisen mieli pysyi virkeänä. Olihan välillä kylässä latotansseja. Kylän soittajien tahdissa menttiin ja kintut sai liikettä. Oli kaupan seinällä elokuvamainoksia ja taas menttiin latoon mustavalkoisia elokuvia katsomaan.

Äänekäs ”Penhartti”- moottori paukutti ulkopuolella antamassa virtaa elokuvakoneelle. Illassa oli aina kaksi elokuvaa. Niistä toinen oli lapsille sallittu ja toinen oli lapsilta kielletty. Tai ainakin piti olla. Pölkkyjen päällä olevilla lankuilla istuttiin hiljaa ja jännässä oltiin.

Kyllä tuo lato on ollut korvaslaisille tärkeä paikka – ensin sinne menttiin nukkumaan, sitten siellä huviteltiin ja lopuksi vielä hikipäässä poljeskeltiin heiniä.

Niin alkoi kesän kirkkaus hiipua.

Elokuun lopulla koitti Perttulin päivä ja siitä eteenpäin yö alkoi näyttää pimeyttänsä. Oli sanonta: ”Perttulina hirvas penshasen ja harri karikolle”. Niinpä muutamista taloista lähti verremmykset tuohukselle. Ja harrit olivat karikolla näyttämässä arinamiehelle selkäeviänsä ja se oli virhe. Hetkessä ne olivat veneen pohjalla, kun yön hiljaisuudessa liikkuneilta pyytäjiltä ne olivat saaneet kuoliniskun.

Aamulla oli ilmestynyt kaivonkannelle puusaavi täynnä kalaa. ”Jaa, että ketkä ne perkkas”? No poikasten hommaksihan se tietenkin jäi.

Saattoi joku kyläläinen siltä tuohustajalta myöhemmin kysäistä, tuliko sitä tuohuksella kallaa? Vastaus jotakin siihen suuntaan, että saihan niillä kissat pois muurin päältä.

Vaatimattomuus kaunistaa...

Kuten tiedämme, Korvanen ja moni muukin kylä sai aikanaan myös kuoliniskunsa.

Emme anna periksi. Eläkäämme siellä, mistä me itse kukin maailman ympäri olemme pesämme löytäneet. Muistojen syntymäpaikathan ovat tuolla veden alla. Niitä ei sieltä enää takaisin saa eikä päästä näkemään. Ja muistetaan kertoa siitä onnellisesta elämän jaksosta myös jälkipolville ja annetaan heille juuret. Juuret ovat meillekin olleet elämäntaipaleen peruspilari. Muistamme sen, jonka varaan on elämämme rakentunut.

Ja mehän muistamme varmasti senkin, että Korvasessa paistoi keväisin ja kesäisin aina aurinko.

ERKKI MARTIN

Sompio-seuran 50-vuotisjuhlassa Muteniassa 7.8.2021